

N:o 11.

Ank. till Riksd. Kansli den 29 Febr. 1884, kl. 3 e. m.

*Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6,
om skrifvelse till Konungen angående en författning derom,
att bland villkoren för vinnande af handelsrätt skall ingå kännedom om bokföring.*

Uti en i Andra Kammaran väckt motion, N:o 94, hvilken blifvit till detta Utskott hänvisad, har Herr *And. Huss* föreslagit, att Riksdagen ville besluta att till Kongl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse med anhållan derom, att Kongl. Maj:t ville, antingen medelst tillägg till 2 § af Kongl. förordningen den 18 Juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet eller genom särskild författning meddela sådan bestämmelse, att en hvar, som önskar idka handel eller annan rörelse, hvaröfver bok hållas bör, skall, innan han dertill vinner rättighet, förete intyg öfver inhemta kännedom i bokföring.

Och har motionären till stöd för detta sitt förslag hufvudsakligast anfört, att åberopade *Kongl. förordning angående utvidgad näringsfrihet* för rättighet att idka handel m. m. endast uppställer såsom villkor, att den, som sådant åstundar, skall hafva god frejd samt råda öfver sig och sin egendom, under det att derjemte föreskrifves i *Kongl. förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar* den 4 Maj 1855, att en hvar, som gjort till sitt yrke att i gross eller i minut idka handel, skall föra ordentliga handelsböcker, och i *23 kap. Strafflagen* samt *gällande Konkurslag*, att gäldenär, som kommit i konkurstillstånd efter

att hafva idkat handel eller annan rörelse, hvaröfver bok hållas bör, men sådan bokföring icke ordentligen fullgjort, skall straffas med fängelse. Enligt motionärens åsigt har förberörda, af honom påpekade brist i näringsfrihetsförordningen vållat, att mången, som vunnit rättighet att idka handel, icke ens egt kännedom om skyldigheten att öfver sin rörelse föra bok och derigenom, såsom erfarenheten från landsorten icke sällan visade, alltför dyrt fått plikta för denna sin okunnighet. I motionen är ock närmare framhållet, hurusom det med 1855 års förordning om handelsböcker åsyftade ändamålet icke kan vinnas, utan att kännedom om bokföring blir uppställd såsom vilkor för rättigheten att idka handel och att behovet deraf synnerligen på landsbygden visat sig kämbart.

Förenämnda i näringsfrihetsförordningen befintliga stadgande om villkoren för rättigheten att idka handel m. m. har trädt i stället för den förutvarande handelsordningens bestämmelser derom, att den, som ville vinna rättighet att idka handel, skulle inför vederbörande myndighet förete bevis om, bland annat, hvarom här ej är fråga, sin förmåga att skrifva läsligt, räkna qvatuor species i enkla tal *samt föra bok och räkning på det för handeln i allmänhet öfliga sätt.*

Detta stadgande synes emellertid ingalunda hafva uppfyllt det med detsamma afsedda ändamålet. Vid 1859—1860 årens riksdag väcktes derföre i borgarståndet motion i syftning, att bevis öfver de kunskapsmått, som för rättigheten att idka handel erfordrades, borde efter anställdt förhör meddelas af lärare vid högre undervisningsanstalt i stad eller annan vetenskapligt bildad person i afseende på skrif- och räknekonst och af annan trovärdig person, om hvilken känt vore att han deruti egde insigt, angående bokföring. Efter det Allmänna Besvär- och Ekonomi-Utskottet med anledning af denna motion erinrat, att vederbörande magistrat eller Konungens befallningshafvande vore i tillfälle att pröfva, huruvida vid skeende ansökningar om rättighet till handels idkande de företedda betygen om erforderliga kunskapsmått äro af sakkunniga och opartiska personer utfärdade, blef likväl denna motion afslagen.

Uti sin vid 1862—1863 årens riksdag aflåtna underdåniga skrifvelse angående det då pröfvade förslaget till förordning om utvidgad näringsfrihet yttra Rikets Ständer i fråga om ofvanberörda kvalifikationer för näringsidkare:

»Det i författningarna för vinnande af näringsrättighet föreskrifna vilkor, att kunna skriva läsligt och räkna qvatuor species i enkla tal och, hvad handeln särskildt angår, att jemväl kunna räkna bråk samt föra bok och räkning på det för handeln i allmänhet öfliga sätt, hafva Rikets Ständer jemväl ansett böra utgå, icke emedan Rikets Ständer anse den dermed uttryckta qualificationen obehöflig, utan emedan vilkoret bättre uppfylles genom bestämmelser, som redan fått sin plats i annan författning. Då nemligen den i stället för 17 kap. 2 § Rättegångsbalken nu gällande förordning angående handelsböcker och handelsräkningar af den 4 Maj 1855 stadgar, att handlande eller den, som varor till försäljning tillverkar, eller i allmänhet den, som drifver något af de uti ifrågavarande författningar omförmälda yrken till det omfång, att anmälan derom behöfver göras, skall föra böcker öfver sin rörelse, på sätt i nämnda förordning närmare beskrifves, vid det stränga äfventyr, som underlåtenhet af dessa föreskrifter kan medföra, samt allmänna lagen på sådant sätt gör egandet af minst ofvannämnda kunskapsmått nödvändigt för den, hvilken ansvarighet för rörelsen åligger; hafva Rikets Ständer ansett förstnämnda stadgande, hvilket för öfrigt ej alltid föranleder till något säkert omdöme om sökandes insigter och lämplighet för yrket, böra bortfalla.»

Då gagnlösheten af den förutvarande handelsordningens bestämmelser om skyldigheten för näringsidkare att, innan tillstånd till yrkets utöfvande honom meddelades, förete bevis öfver inhemtad färdighet i bokföring, torde kunna anses vara af erfarenheten ådagalagd, och då motionären icke påvisat någon utväg, hvarigenom, om dessa stadganden åter upplifvades, det med dem afsedda syftet skulle kunna bättre än tillförene ernås; så får Utskottet härigenom vördsamt hemställa,
att Herr And. Huss' förenämnda motion icke må bifallas.

Stockholm den 22 Februari 1884.

På Utskottets vägnar:

AUG. BOKSTRÖM.